

Міністерство освіти і науки України  
ВСП Інститут інноваційної освіти  
«Київського національного університету будівництва і архітектури»

Затверджено

Вченою радою ВСП ІНО КНУБА  
протокол від 2019 р. № \_\_\_\_\_



Голова вченої ради

О.А.Никитюк

**СИЛАБУС**  
Мікроекономіка  
Назва дисципліни

перший (бакалаврський) рівень вищої освіти)  
(назва освітнього рівня)

галузь знань  
спеціальність  
спеціалізація  
освітня програма  
мова навчання

281. Публічне управління та адміністрування  
281. Публічне управління та адміністрування  
281. Публічне управління та адміністрування  
Публічне управління та адміністрування  
українська

Силабус навчальної дисципліни «Мікроекономіка» розроблений на підставі програми навчальної дисципліни «Мікроекономіка», затвердженої на засіданні Методичної комісії (протокол від «02» 09 2019 р. № 3 ) та Вченої ради (протокол від «12» 09 2019 р. № 8 ).

Розробник Новикова І.В. д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки та менеджменту

Затверджено на засіданні навчально-методичної комісії (протокол від «02.09» 2019 р. № 4 ).

Голова навчально - методичної комісії  Новикова І.В.

## ВСТУП

**Метою і завданням навчальної дисципліни «Мікроекономіка» є формування ринково-орієнтованого економічного світогляду учасника суспільного виробництва, здатного до самостійної підприємницької діяльності в умовах динамічної ринкової кон'юнктури; допомога в оволодінні універсальним інструментарієм прийняття раціональних господарських рішень в умовах обмеженості ресурсів та наявності альтернативних варіантів їх використання.**

**Предмет навчальної дисципліни:** «Мікроекономіка» вивчає проблеми індивідуального вибору та поведінки груп людей на окремих ринках; досліджує закономірності функціонування економічних мікросистем у різних ринкових ситуаціях та формує вміння їх ефективно використовувати.

### **Вимоги до знань та вмінь.**

#### ***Студент повинен знати:***

- особливості предмету дослідження мікроекономіки як складової частини економічної теорії та її основні функції;
- причини виникнення та механізм вирішення основних суперечностей між безмежними потребами економічних суб'єктів та обмеженими ресурсами;
- особливості механізму формування ринкової рівноваги;
- специфіку поведінки індивідуального споживача;
- ступінь впливу цінових змін та змін у доходах споживача на криву індивідуального попиту;
- особливості поведінки підприємства як виробничо-ринкової системи на ринку, характер зміни параметрів виробничої функції у короткостроковому та довгостроковому періодах;
- сутність та основні види витрат підприємства та прибутку; характер зміни витрат підприємства у короткостроковому та довгостроковому періодах; оптимальний шлях (траєкторію) розвитку підприємства у довгостроковому періоді;
- умови максимізації прибутку фірми у короткостроковому та довгостроковому періодах в умовах динамічності ринкової кон'юнктури на різних типах ринків;
- роль виробничих факторів у формуванні пропозиції готової продукції та у встановленні цін на неї;
- особливості ціноутворення на ринках факторів виробництва в умовах досконалої та недосконалої конкуренції;
- особливості формування загальної економічної рівноваги;
- необхідність і причини втручання держави в економіку.

#### ***Студент повинен вміти:***

- здійснювати розрахунки альтернативної вартості кожного управлінського рішення, яке приймають окремі економічні одиниці на мікрорівні;
- володіти методикою визначення механізму прийняття рішень окремими економічними мікросистемами, які прагнуть досягти поставлених цілей;
- характеризувати особливості поведінки споживача в умовах невизначеності;
- застосовувати аналітичні методи оцінки аналізу діяльності підприємства у миттєвому, короткостроковому та довгостроковому періодах;
- розробляти рекомендації для підприємства щодо вибору оптимальної стадії виробництва, щодо оптимізації витрат виробництва та максимізації прибутку у поточному періоді та на перспективу
- застосовувати аналітичні методи оцінки ринкової структури;
- характеризувати особливості поведінки підприємства на різних типах ринків в умовах динамічних змін;
- здійснювати аналіз моделі загальної економічної рівноваги, досліджувати механізм формування системи рівноважних цін, що забезпечують рівність попиту і пропозиції одночасно на всіх ринках оцінити;
- межі державного втручання у функціонування економіки, виходячи із реальної економічної, політичної, соціальної ситуації в країні.

## НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	<i>НАЗВА ТЕМИ</i>	Лекції	Практичні	Самостійна робота
1	Предмет, методи та методологія мікроекономіки	4	10	10
2	Ринковий механізм збалансування попиту та пропозиції. Еластичність попиту та пропозиції.	2		8
3	Теорія граничної корисності та поведінки споживача	4		12
4	Теорія виробництва та витрат.	2	2	4
5	Стратегія поведінки фірми на ринку досконалої конкуренції	2	10	6
6	Особливості поведінки фірми на ринку чистої монополії	4		8
7	Стратегія поведінки фірми на ринку монополістичної конкуренції	2		12
8	Олігополістична структура ринку. Антимонопольна політика	4		6
9	Ринок ресурсів Попит підприємства на ресурси в різних типах ринкових структур.	2	8	4
10	Загальна ринкова рівновага та ефективність	2		10
11	Неспроможність ринку: асиметрична інформація, зовнішні ефекти та суспільні блага	2		10
	<b>Разом</b>	<b>30</b>	<b>30</b>	<b>90</b>

Загальний обсяг **150 год.**, в тому числі:

Лекції – **30 год.**

Практичні – **30 год.**

Самостійна робота – **90 год.**

**Тема 1. Предмет, методи та методологія мікроекономіки**  
**Лекція 1. Предмет, методи та методологія мікроекономіки**

Предмет, об'єкти та суб'єкти дослідження мікроекономічної теорії.

Етапи еволюційного розвитку мікроекономічного аналізу.

Методологія мікроекономічного аналізу.

Моделювання: сутність, види.

Основні поняття та інструментарій мікроекономічного аналізу.

Проблема обмеженості ресурсів та необхідність вибору. Альтернативна вартість економічного блага.

Модель кругообігу ресурсів, продуктів і доходів.

**Практичне заняття 1.**

1. Об'єкти та суб'єкти економічних відносин на мікрорівні. Предмет мікроекономіки.
2. Основні поняття та інструментарій мікроекономічного аналізу.
3. Методи мікроекономічних досліджень. Моделювання.
4. Економічні ресурси і проблема вибору. Крива виробничих можливостей: ідеї, які вона демонструє.
5. Модель кругообігу товарів і доходів.

**Завдання для самостійної роботи**

1. Еволюція мікроекономічного аналізу у контексті розвитку економічної науки.
  2. Концепція постіндустріалізму та тенденції економічного розвитку сучасного світу.
- Література* [1, 2, 3, 4, 6, 7].

**ТЕМА 2. Ринковий механізм збалансування попиту та пропозиції. Еластичність попиту та пропозиції.**

**Лекція 2. Ринковий механізм збалансування попиту та пропозиції. Еластичність попиту та пропозиції.**

1. Попит, закон попиту, його графічна інтерпретація. Парадокси закону попиту. Нецінові фактори ринкового попиту.
2. Пропозиція, закон пропозиції, його аргументація. Зіми у пропозиції та її величині.
3. Рівновага попиту і пропозиції на ринку. Відхилення від рівноважної ціни та дисбаланс ринку. Поняття про надлишок споживача та виробника. Вплив на рівновагу змін у попиті та пропозиції.
4. Вплив держави на ринкову рівновагу.
5. Концепція еластичності. Види еластичності. Еластичність попиту за власною ціною блага та способи її обчислення. Еластичність попиту за ціною взаємодоповнюючих та взаємозамінних благ (перехресна еластичність). Еластичність за доходом споживача.
6. Еластичність пропозиції.

**Практичне заняття 1.**

1. Попит: зміст та фактори, що на нього впливають. Зміна попиту та зміна обсягу попиту.
2. Пропозиція. Функція і закон пропозиції. Зміна у пропозиції та її величині.
3. Рівновага попиту і пропозиції на ринку.
4. Прямий та опосередкований вплив держави на рівновагу на ринку. Практичне застосування аналізу рівноваги.
5. Наслідки державного регулювання ринкового ціноутворення. Директивні ціни. Нецінове нормування дефіциту.
6. Види цінової еластичності попиту і пропозиції та їх практичне застосування цінової еластичності попиту на загальний доход виробника.

**Завдання для самостійної роботи**

1. Причини і наслідки державного контролю над цінами.
2. Інтернет – торгівля в системі сучасної ринкової інфраструктури.
3. Причини і наслідки державного контролю над цінами.

4. Практичне застосування концепції перехресної еластичності попиту в обґрунтуванні цінової політики щодо взаємопов'язаних показників.
5. Практичне застосування концепції еластичності попиту по доходу в обґрунтуванні цінової політики підприємства.
6. Еластичність і розвиток аграрного сектору економіки.
7. Еластичність попиту та пропозиції і розподіл податкового тягаря.

*Література* [1, 2, 3, 4, 7, 9, 10].

## **Тема 5. Теорія граничної корисності та поведінки споживача**

### ***Лекція 5. Теорія граничної корисності та поведінки споживача***

1. Кардиналістська (кількісна) концепція аналізу поведінки споживача, корисності і попиту. Процес споживання та динаміка зміни сукупної та граничної корисності
2. Ординалістська (порядкова) концепція поведінки споживача. Криві індивідуальності. Гранична норма заміщення.
3. Бюджетні обмеження і можливості споживача. Рівновага споживача: економічна, алгебраїчна та графічна інтерпретація. Вибір оптимального споживання. Методи знаходження точки рівноваги.
4. Зміна споживання при зміні доходу. Крива «дохід-споживання». Функція попиту від доходу: крива Енгеля.
5. Реакція споживача на зміну цін товарів. Крива «ціна-споживання». Виведення кривої індивідуального попиту. Окремі випадки побудови цих кривих для взаємозамінних та взаємодоповнюючих благ.

### **Практичне заняття.**

1. Кардиналістська концепція корисності. Закон спадної граничної корисності. Правило максимізації корисності і рівновага споживача.
2. Ординалістська теорія поведінки споживача. Криві байдужості (ізокванти) та їх властивості. Гранична норма заміщення.
3. Бюджетне обмеження споживача. Бюджетна лінія. Графічна інтерпретація рівноваги споживача (суміщення бюджетних ліній та кривих байдужості.).
4. Зміни в доходах і криві Енгеля. Ринковий попит та його емпірична оцінка.
5. Вплив цінових змін на криву індивідуального попиту. Ефект заміщення і доходу, їх вплив на криву попиту.

### **Завдання для самостійної роботи**

1. Структура і динаміка споживчого ринку в Україні.
2. Застосування теорії споживчого вибору.
3. Ефект заміни та ефект доходу по Хіксу.
4. Ефект заміни та ефект доходу по Слуцькому.
5. Взаємодія ефектів заміни та доходу. Напрямок дії ефекту заміни, напрямку дії ефекту доходу для нормальних, неякісних благ та благ Гіффена.

*Література* [1, 2, 5, 6, 9, 10].

## **Тема 7. Теорія виробництва і витрат**

### ***Лекція 7. Теорія виробництва***

1. Основи теорії виробництва. Підприємство як ринково-виробнича система. Мотивація поведінки підприємства (фірми).
2. Виробництво у короткостроковому періоді. Сукупний, середній та граничний продукт у короткостроковому періоді: означення, графічний аналіз взаємного розміщення кривих.
3. Виробнича функція з двома змінними факторами. Віддача від масштабу у довгостроковому періоді.
4. Особливості оцінки витрат виробництва в ринковій економіці. Концепція витрат втрачених можливостей. Вимірювання прибутку: економічна та бухгалтерська концепції. «Нормальний прибуток» як елемент витрат.

5. Витрати виробництва у короткостроковому періоді. Точки мінімуму витрат та їх взаємне розташування.

6. Динаміка довгострокових витрат. Взаємозв'язок витрат у короткостроковому та довгостроковому періодах.

7. Рівновага виробника: графічна, алгебраїчна та економічна інтерпретації. Поняття ізокости: означення, побудова, властивості.

8. Умови максимізації прибутку. Оптимальний план виробництва згідно з правилом випуску і правилом витрат. Ізопротоїта. Концепція мінімально ефективного розміру підприємства.

#### **Практичні заняття.**

1. Підприємство (фірма) як суб'єкт мікроекономіки.
2. Технологія виробництва. Виробнича функція.
3. Виробництво з одним вхідним ресурсом. Середня та гранична продуктивність. Закон спадної віддачі. Технологічне вдосконалення: продуктивність праці.
4. Виробництво з двома змінними вхідними ресурсами. Ізокванта, карта ізоквант. Віддача від масштабу виробництва. Ізокліналь.
5. Природа і структура витрат виробництва. Економічний та бухгалтерський підходи до визначення витрат і прибутку.
6. Витрати виробництва в короткостроковому періоді. Взаємозв'язок між різними категоріями витрат. Функція витрат і рівновага виробника. Принцип найменших витрат, його графічна інтерпретація.
7. Витрати в довгостроковому періоді. Ефект масштабу виробництва та фактори, що його визначають.

*Література* [1, 2, 5, 6, 9, 10].

#### **Завдання для самостійної роботи**

1. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності в Україні.
2. Проблеми розвитку малого бізнесу в Україні.
3. Мінімальний ефективний розмір підприємства і структура галузі економіки.
4. Шляхи підвищення ефективності виробництва на підприємстві.

*Література* [1, 2, 3, 7, 8, 9, 10].

### **Тема 9. Стратегія поведінки фірми на ринку досконалої конкуренції**

#### **Лекція 9. Стратегія поведінки фірми на ринку досконалої конкуренції**

1. Ознаки та умови ринку досконалої конкуренції. Досконало конкурентна фірма та умови її функціонування.
2. Особливості кривої попиту на продукцію конкурентної фірми та крива ринкового попиту.
3. Конкурентна стратегія фірми у короткостроковому періоді. Графічний аналіз впливу ринкової ціни на взаємне розташування кривих сукупних витрат, сукупного доходу та прибутку досконало конкурентної фірми.
4. Дослідження умов прибутковості та збитковості фірми в умовах динамічності ринкової кон'юнктури. Короткострокова рівновага фірми і галузі.

#### **Практичне заняття.**

1. Поняття ринкової структури, основні їх типи. Ознаки ринку досконалої конкуренції. Ідеальні та реальні ринкові структури.
2. Особливості попиту на товар конкурентної фірми. Валовий та граничний доход.
3. Обсяг виробництва і конкурентна рівновага в довгостроковому періоді.
4. Крива пропозиції конкурентної фірми в короткостроковому та довгостроковому періодах.
5. Крива тривалої галузевої пропозиції.
6. Досконало конкуренція і ефективність. Застереження в оцінці ефективності ринку досконалої конкуренції.

### **Завдання для самостійної роботи**

1. Модель досконалої конкуренції у працях економістів різних економічних шкіл і напрямків.
2. Особливості прийняття підприємством рішень стосовно цін та обсягів випуску на ринку досконалої конкуренції.
3. Досконала конкуренція та ефективність: виробнича ефективність та ефективність розподілу ресурсів.

*Література* [1, 2, 3, 4, 7, 9, 10].

### **Тема 10. Особливості поведінки фірми на ринку чистої монополії** **Лекція 10. Особливості поведінки фірми на ринку чистої монополії**

1. Модель чистої монополії та її характеристика. Причини виникнення та різновиди монополій в економічній системі.
2. Ціноутворення та умова максимізації прибутку на монопольному ринку. Точка Курно.
3. Монополія у довгостроковому періоді.
4. Монополія і монопольна влада. Джерела монопольної влади. Показники виміру монопольної влади.
5. Цінова дискримінація першого, другого та третього ступенів. Переваги та недоліки застосування цінової дискримінації монополістом.
6. Економічні наслідки діяльності монополій: переваги та недоліки. Соціальна ціна монополії.

### **Практичне заняття.**

1. Характерні риси ринку «чистої» монополії. Різновиди монополій.
2. Монополія та монопольна влада. Показники виміру монопольної влади.
3. Характеристика основних бар'єрів для входу на монопольний ринок та виходу з нього.
4. Визначення монополістом ціни та обсягу виробництва у короткостроковому періоді.
5. Цінова дискримінація на монопольному ринку: умови, види, наслідки. Лімітуюче ціноутворення.
6. Соціально-економічні наслідки монополізації ринку.

### **Завдання для самостійної роботи**

1. Природна монополія: сутність, особливості, причини існування в економіці та необхідність державного регулювання.
2. Державне регулювання діяльності монополій.
3. Методика визначення монопольного становища суб'єкта господарювання на ринках України.
4. Економічні наслідки діяльності монополій: переваги та недоліки. Соціальна ціна монополії.
5. «Х-неефективність» в умовах монополії.
6. Регулювання діяльності природних монополій.
7. Конкуренція і монополізм на окремих ринках України.
8. Монополії в Україні: сутність та проблеми регулювання.

*Література* [1, 4, 7, 9, 10].

### **Тема 11. Стратегія поведінки фірми на ринку монополістичної конкуренції** **Лекція 11. Стратегія поведінки фірми на ринку монополістичної конкуренції**

1. Ознаки та умови функціонування ринку монополістичної конкуренції. Умови вступу на ринок.
2. Визначення оптимального плану фірми на ринку монополістичної конкуренції у короткостроковому періоді.
3. Рівновага фірми на ринку монополістичної конкуренції у довгостроковому періоді.
4. Монополістична конкуренція та економічна ефективність. Порівняльний аналіз з ринком досконалої конкуренції та монополюним ринком.

### **Практичне заняття.**

1. Ознаки ринку монополістичної конкуренції.
2. Поведінка монополістичного конкурента. Ціна і обсяг виробництва в коротко – і довгостроковому періодах.
3. Сутність та види нецінової конкуренції. Диференціація продукту.
4. Рекламно-пропагандистська діяльність та оцінка її економічної доцільності.



### **Завдання для самостійної роботи**

1. Модель прийняття рішень з максимізації вигоди конкурентної фірми у короткостроковому та довгостроковому періоді.
2. Зміни ринкової ціни під впливом зміни ринкової пропозиції довгостроковому періоді.
3. Проблеми рекламного бізнесу в Україні.
4. Нецінова конкуренція на ринках України.

*Література* [1, 2, 4, 8, 9, 10].

### **Тема 12. Олігополістична структура ринку. Антимонопольна політика**

#### ***Лекція 12. Олігополістична структура ринку. Антимонопольна політика***

1. Олігополія, її сутність та характерні ознаки. Основні причини існування олігополії.
2. Стратегічна поведінка фірм на олігополістичному ринку. Загальна взаємозалежність і складність аналізу поведінки на ринку. Рівновага Неша.
3. Олігопольний ринок гомогенного блага. Взаємна гра: моделі Курно, Бертрана, ламаної кривої попиту.
4. Послідовна гра: модель Штакельберга, модель олігополістичного ціноутворення «лідерство у цінах».
5. Конкуренція чи таємна змова: «дилема ув'язнених». Картель та легальні угоди. Передумови створення картелю.
6. Оцінка економічної ефективності олігопольного ринку. Гіпотеза Шумпетера-Гелбрейта.
7. Необхідність державного регулювання діяльності монополізованих ринків.
8. Конкурентна політика та антимонопольне законодавство.

#### **Практичне заняття.**

1. Поняття олігополії. Концентрація ринку, способи її вимірювання.
2. Олігополістична взаємозалежність. Роль «дилеми ув'язнених» в олігополістичному ціноутворенні та його моделі.
3. Олігопольний ринок гомогенного блага. Взаємна гра: моделі Курно, Бертрана, ламаної кривої попиту.
4. Послідовна гра: модель Штакельберга, модель олігополістичного ціноутворення „лідерство у цінах”.
5. Конкуренція чи таємна змова: «дилема ув'язнених». Картель та легальні угоди. Передумови створення картелю.
6. Роль нецінової конкуренції на олігополістичному ринку.
7. Оцінки економічної ефективності олігополістичного ринку. Гіпотеза Шумпетера – Гелбрейта.

### **Завдання для самостійної роботи**

1. Причини концентрації ринку.
2. Вплив незалежності фірм при олігополії на ціноутворення та обсяг випуску.
3. Умови та основні чинники впливу на стратегічну поведінку фірм-олігополістів.
4. Особливості проведення антимонопольної політики у світовій практиці.
5. Сучасні підходи до антимонопольного законодавства.
6. Конкурентна політика в Україні.

*Література* [1, 2, 4, 7, 8, 10].

### **Тема 13. Ринок ресурсів Попит підприємства на ресурси в різних типах ринкових структур**

#### ***Лекція 13. Ринок ресурсів Попит підприємства на ресурси в різних типах ринкових структур.***

1. Загальна характеристика та особливості ринку виробничих ресурсів. Попит на фактори виробництва. Взаємозв'язок ринків продукту та факторів виробництва.
2. Праця як фактор виробництва, її мобільність. Попит на працю за умови досконало конкурентного ринку ресурсів. Обґрунтування рішення про найм додаткової робочої сили. Ринкова пропозиція праці на ринку досконалої конкуренції. Рівновага на ринку праці.

3. Ринок праці з недосконалою конкуренцією. Попит монополії на працю та монопольна рівновага. Особливості моносонічного та олігосонічного ринків праці.

4. Попит та пропозиція капіталу. Побудова бюджетного обмеження для випадку вибору обсягів споживання між теперішніми та майбутніми періодами.

5. Специфіка формування пропозиції землі та попиту на землю. Фактори впливу на попит на землю. Рівновага на ринку землі. Рента. Ціна землі як капіталізована рента. Види ренти. Орендна плата за землю.

### **Практичні заняття.**

1. Значення формування цін на економічні ресурси. Похідний попит на ресурси у відповідності з теорією граничної продуктивності. Правило використання ресурсів. Попит на ресурс в умовах досконалої та недосконалої конкуренції.
2. Оптимальне співвідношення ресурсів: мінімізація витрат та максимізація прибутку.
3. Заробітна плата як факторний дохід. Фактори, що визначають загальний рівень зарплати. Попит, пропозиція і рівновага на конкурентному ринку праці.

### **Завдання для самостійної роботи**

1. Функціональний розподіл результатів виробництва.
2. Особливості формування сукупного попиту на ринку факторів виробництва.
3. Економічні ресурси України.
4. Ринок економічних ресурсів та матеріально-технічне забезпечення підприємств України.
5. Контроль профспілок над пропозицією робочої сили, рівнем заробітної плати та продуктивністю праці.
6. Двостороння (двобічна) монополія на ринку праці та визначення реального рівня заробітної плати.
7. Капітал як фактор виробництва. Попит і пропозиція капіталу та рівень доходу на капітал.
8. Динаміка і структура інвестицій в Україні.

*Література* [1, 2, 4, 7, 8, 9, 10].

## **Тема 17. Загальна ринкова рівновага та ефективність**

### ***Лекція 17. Загальна ринкова рівновага та ефективність***

1. Модель загальної економічної рівноваги ринку. Ефект зворотного зв'язку.
2. Парето-ефективність в обміні. Умова оптимальності за Парето у виробництві. Коробка Еджуорта.
3. Умова оптимальності за Парето у виробництві.
4. Економічна теорія добробуту. Функції суспільного добробуту. Функція суспільної корисності Бенгтама. Парадокс Кондорсе. Теорема економіки добробуту Ерроу. Критерії оцінки добробуту.
5. Перша та друга теореми теорії суспільного добробуту.
6. Загальна рівновага: аналіз затрат та результатів. Конфлікт між економічною ефективністю та соціальною справедливістю. Перерозподіл добробуту через систему оподаткування.

### **Практичне заняття.**

1. Часткова і загальна рівновага ринку. Ефект зворотного зв'язку. Поняття ефективності за Парето.
2. Ефективність та рівновага в обміні. Крива контрактів.
3. Ефективність у виробництві. Скринька Еджуорта.
4. Економічна теорія добробуту. Теореми економіки добробуту.
5. Причини неспроможності (фіаско) ринків.

### **Завдання для самостійної роботи**

1. Економічне прогнозування та планування в Україні.
  2. Проблеми соціального захисту населення в трансформаційній економіці.
- Література* [1, 2, 3, 6, 9, 10].

## **Тема 18. Неспроможність ринку: асиметрична інформація, зовнішні ефекти та суспільні блага**

### ***Лекція 18. Неспроможність ринку: асиметрична інформація, зовнішні ефекти та суспільні блага***

1. Прояви неспроможності ринку: асиметрична інформація, зовнішні ефекти та суспільні блага.
2. Економічний зміст позитивних та негативних екстерналій (зовнішніх ефектів). Суспільні та приватні витрати (вигоди).
3. Шляхи корекції неспроможності ринку. Коригуючі податки та субсидії. Теорема Коуза-Стіглера.
4. Неєфективність ринку внаслідок асиметричної інформації.
5. Поняття суспільних благ. Попит на суспільні блага та ефективний їх обсяг.
6. Економічна роль держави у ринковій економіці. Необхідність та причини втручання держави в економічні процеси за ринкових умов.

### **Практичні заняття.**

1. Поняття фіаско ринку. Асиметрична інформація на ринку: сутність і значення.
2. Страхування і ринок кредиту як приклади асиметричної інформації.
3. Асиметрична інформація на ринках праці: теорія ефективної зарплати.
4. Поняття та економічний зміст «зовнішніх ефектів» (екстерналії). Інтерналізація «зовнішніх ефектів». Теорема Коуза.
5. Економічна роль держави в ринковій економіці і теорія суспільного вибору.

### **Завдання для самостійної роботи**

1. Тіньова економіка в Україні: причини, соціально-економічні наслідки та шляхи подолання.
2. Світовий досвід державного регулювання підприємницької діяльності.

*Література* [1, 2, 4, 6, 7, 9, 10].

## ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ТА ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

1. Мікроекономіка як складова частина сучасної економічної теорії. Економічні відносини на мікро- і макрорівнях.
2. Предмет та функції мікроекономіки Основні проблеми, які вивчає мікроекономіка.
3. Етапи еволюційного розвитку мікроекономічного аналізу.
4. Суб'єкти мікроекономіки: індивід, фірма, професійні спілки, держава. Об'єкти економічних відносин на мікрорівні. Види виробничих ресурсів, які використовуються в економіці. Суть простої моделі кругообігу ресурсів, товарів та доходів.
5. Проблема обмеженості ресурсів та необхідність вибору. Модель і крива виробничих можливостей, їх основні функції в економічному аналізі.
6. Методологія мікроекономічного аналізу. Загальноекономічні та специфічні методи мікроекономіки. Мікроекономічне моделювання.
7. Попит та закон попиту. Фактори зміни: економічний, алгебраїчний, графічний аналіз.
8. Пропозиція та функція пропозиції. Закон пропозиції. Зміна пропозиції та зміна обсягу пропозиції. Фактори зміни: економічний, алгебраїчний, графічний аналіз.
9. Ринковий механізм збалансування попиту та пропозиції. Поняття рівноваги. Поняття надлишку, дефіциту. Поняття про надлишок споживача та виробника.
10. Концепція еластичності. Види еластичності. Поняття еластичності попиту. Еластичність попиту за власною ціною блага та способи її обчислення. Вплив цінової еластичності попиту на загальний доход виробника.
11. Еластичність попиту за ціною взаємодоповнюючих та взаємозамінних благ (перехресна еластичність).
12. Еластичність за доходом споживача. Застосування еластичності попиту по доходу.
13. Еластичність пропозиції. Фактори впливу на еластичність пропозиції.
14. Корисність споживача в економічній теорії. Суверенітет споживача. Гіпотеза раціональної поведінки споживача.
15. Кардиналістський (кількісний) підхід до аналізу поведінки споживача, корисності і попиту. Поняття сукупної (загальної) та граничної корисності. Сутність закону спадної граничної корисності економічного блага (I закон Госсена).
16. Ординалістська (порядкова) теорія поведінки споживача. Криві байдужості (індиферентності), карта кривих байдужості та їх властивості. Гранична норма заміщення.
17. Бюджетні обмеження і можливості споживача. Рівновага споживача: економічна, алгебраїчна та графічна інтерпретація. Вибір оптимального споживання.
18. Зміна споживання при зміні доходу. Крива "дохід-споживання". Функція попиту від доходу: крива Енгеля.
19. Реакція споживача на зміну цін товарів. Крива "ціна-споживання". Виведення кривої індивідуального попиту.
20. Ефект заміни та ефект доходу. Взаємодія ефектів заміни та доходу. Блага Гіффена.
21. Підприємство як ринково-виробнича та відкрита система. Виробнича функція як параметрична модель технологічного процесу.
22. Виробнича функція з двома змінними факторами. Поняття ізокванти, карта ізоквант та їх властивості. Гранична норма технічного заміщення.
23. Характер зміни виробничої функції з одним змінним фактором. Сукупний, середній та граничний продукт у короткостроковому періоді: означення, графічний аналіз взаємного розміщення кривих. Закон спадної продуктивності факторів виробництва.
24. Розширення виробництва та ефект масштабу у довгостроковому періоді. Постійна, спадна та зростаюча віддача від масштабу.
25. Особливості оцінки витрат виробництва в ринковій економіці. Концепція витрат упущених можливостей. Явні та неявні витрати витрати.
26. "Нормальний прибуток" як елемент витрат. Вимірювання прибутку: економічна та бухгалтерська концепції.
27. Витрати виробництва у короткостроковому періоді. Постійні та змінні витрати. Поняття сукупних, середніх та граничних витрат
28. Оптимальна комбінація факторів виробництва. Поняття ізокошти. Лінія експансії фірми.
29. Рівновага виробника: графічна, алгебраїчна та економічна інтерпретації.

30. Середні та граничні витрати фірми у довгостроковому періоді. Взаємозв'язок витрат у короткостроковому та довгостроковому періодах.
31. Поняття ринкової структури. Визначення базових моделей ринкових структур: ідеальних і реальних. Критерії розмежування ринкових структур.
32. Ознаки та умови ринку досконалої конкуренції. Особливості кривої попиту на продукцію конкурентної фірми. Крива ринкового попиту в умовах досконалої конкуренції.
33. Конкурентна стратегія фірми у короткостроковому періоді. Умови максимізації прибутку: сукупний та граничний аналіз.
34. Дослідження умов прибутковості та збитковості фірми в умовах динамічності ринкової кон'юнктури. Короткострокова рівновага фірми і галузі в умовах досконалої конкуренції.
35. Конкурентна стратегія фірми у довгостроковому періоді. Умови довгострокової рівноваги. Парадокс прибутку.
36. Модель чистої монополії та її характеристика. Причини виникнення та існування монополій в економічній системі. Різновиди монополій.
37. Монополія і монопольна влада. Джерела монопольної влади. Показники виміру монопольної влади.
38. Ціноутворення на монопольному ринку. Визначення монополістом ціни та обсягу виробництва: графічний та алгебраїчний аналіз.
39. Поняття цінової дискримінації. Цінова дискримінація першого, другого та третього ступенів. Лімітуюче ціноутворення.
40. Економічні наслідки діяльності монополій: переваги та недоліки. Соціальна ціна монополії.
41. Ознаки та умови функціонування ринку монополістичної конкуренції. Умови вступу до галузі. Сутність, види та передумови розвитку нецінової конкуренції.
42. Короткострокова та довгострокова рівновага фірми і галузі в умовах монополістичної конкуренції: графічна інтерпретація.
43. Порівняльний аналіз з ринком досконалої конкуренції та монопольним ринком.
44. Олігополія, її сутність та основні ознаки. Модель ціноутворення ламаної кривої попиту.
45. Стратегічна поведінка фірм на олігополістичному ринку. Загальна взаємозалежність і складність аналізу поведінки на ринку. Рівновага Неша.
46. Цінова війна та її наслідки в умовах олігополії. Теорія ігор та конкуруючі стратегії фірм, що діють на олігополюльному ринку.
47. Модель олігополістичного ціноутворення „лідерство у цінах”.
48. Конкуренція чи таємна змова: „дилема ув'язнених”. Картель та легальні угоди.
49. Попит, загальна характеристика та особливості ринку виробничих ресурсів. Похідний попит. Взаємозв'язок ринків продукту та факторів виробництва.
50. Праця як фактор виробництва, її мобільність. Попит на працю за умови досконало конкурентного ринку ресурсів.
51. Ринок праці з недосконалою конкуренцією. Контроль профспілок над пропозицією робочої сили, рівнем заробітної плати та продуктивністю праці.
52. Капітал як фактор виробництва. Споживання та інвестиції. Реальна та номінальна процентні ставки. Показники теперішньої та майбутньої вартості у прийнятті інвестиційних рішень.
53. Ринок природних ресурсів (землі). Особливості землі як фактору виробництва. Рента. Ціна землі як капіталізована рента.
54. Ефективність розміщення ресурсів. Ефективність у виробництві, обміні та споживанні. Модель загальної економічної рівноваги Вальраса.
55. Парето-ефективність в обміні. Коробка Еджуорта.
56. Умова оптимальності за Парето у виробництві. Коробка Еджуорта.
57. Загальна рівновага: аналіз затрат та результатів. Конфлікт між економічною ефективністю та соціальною справедливістю.
58. Традиційні неспроможності ринку: асиметрична інформація, природна монополія, зовнішні ефекти та суспільні блага. Сутність поняття „асиметрична інформація”.
59. Економічний зміст позитивних та негативних екстерналій (зовнішніх ефектів). Суспільні та приватні витрати (вигоди).
60. Поняття суспільних благ. Визначальні особливості товарів індивідуального споживання (приватних благ) та суспільних благ. Попит на суспільні блага та ефективний їх обсяг.

## ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ<sup>1</sup>

### I варіант

**Задача 1.** Функція попиту населення на товар:  $Q_D = 200 - 4P$ . Функція пропозиції:

$Q_S = -40 + 2P$ , де  $Q_D$  - обсяг попиту, млн. шт. в рік;  $Q_S$  - обсяг пропозиції, млн. шт. в рік;  $P$  - ціна товару, гр. од.

а) Визначте рівноважні ціну і обсяг продажу.

б) Якщо ціна даного товару знизилась на 10 гр. од., що буде спостерігатися на ринку: надлишок чи дефіцит? Розрахуйте його.

в) Припустимо, що на даний товар вводиться акцизний збір у розмірі 10% від ціни товару. Розрахуйте рівноважні ціну та обсяг продажу, загальну суму податкових надходжень до бюджету, а також зміну надлишків виробника і споживача.

г) Припустимо, що товар дотується із бюджету в розмірі 5 гр.од. від ціни товару. Розрахуйте надлишок споживача після введення дотації і величину витрат з бюджету на введення дотації.

**Задача 2.** Якщо крива попиту на арахіс визначається формулою  $Q=20000-5P$ , де  $Q$  – обсяг продукції в т, а  $P$  – ціна в дол., яким буде коефіцієнт еластичності попиту при  $P = 800$  дол.

**Задача 3.** Заповніть пропуски в таблиці для підприємства, що купує необхідні йому ресурси і реалізує свою продукцію на конкурентному ринку. Ціна одиниці продукції підприємства - 3 гр.од.

Кількість змінного ресурсу (в одиницях)	Сукупний продукт	Граничний продукт	Сукупний дохід гр.од.	Гранична доходність ресурсу, гр.од.
1	12	12	.....	.....
2	.....	10	.....	.....
3	.....	.....	90	.....
4	.....	.....	.....	15
5	.....	.....	.....	.....
6	40	2	.....	.....
7	.....	.....	.....	0

**Задача 4.** У набір споживача входять два товари: пиво і раки. Загальна корисність характеризується такими даними:

Кількість кухлів пива	1	2	3	4	5	6
Загальна корисність	10	18	24	28	31	33
Кількість раків	10	20	30	40	50	60
Загальна корисність	7	13	18	22	25	27

Ціна одного кухля пива дорівнює 10 дол., ціна одного рака - 50 центів. Загальний дохід споживача, що витрачається на пиво і раки становить 25 доларів. Яку кількість кухлів пива і раків купує раціональний споживач у стані рівноваги?

**Задача 5.** Функція загальних витрат акціонерного товариства має вигляд:  $TC = 100Q - 2Q^2 + 0.04Q^3$ .

Визначте витрати  $FC$ ,  $VC$ ,  $ATC$ ,  $AFC$ ,  $AVC$ ,  $MC$ , як функції від  $Q$ . При якому обсязі виробництва  $ATC$  досягають мінімуму? Зобразіть ситуацію графічно та розрахуйте всі види витрат.

<sup>1</sup> **УВАГА!!!** Варіант контрольної роботи студент обирає самостійно за останньою цифрою номера своєї залікової книжки.

**Задача 6.** В галузі з досконалою конкуренцією функція кожної фірми має вигляд  $TC=Q^3-4Q^2+8Q$ . Галузева функція попиту дорівнює  $Q_D=2000-100P$ .

Визначити рівноважну комбінацію ціни і випуску в галузі, а також кількість фірм у галузі у довгостроковому періоді.

**Задача 7.** Фірма-монополіст виробляє товар в умовах, коли ринковий попит задається рівнянням:  $Q_d = 10 - P$ , де  $Q_d$  – обсяг попиту,  $P$  – ціна продукту. Її сукупні витрати виробництва складають:  $TC = 4Q$ , де  $TC$  – сукупні витрати, а  $Q$  – обсяг попиту. Визначте чисті втрати суспільства від монополії на даному ринку (Харбергерівський трикутник) та оцініть їх величину.

## II варіант

**Задача 1.** Уряд розглядає питання про надання допомоги виробникам зерна через встановлення цільової ціни на рівні 180 \$ / т. Пропонується два варіанти: або закупки державою зерна на ринку, або компенсація недоотриманих виробниками доходів внаслідок різниці між ринковою ціною та цільовою ціною. Визначте, який із варіантів буде найбільш економічним щодо використання державних коштів – прямі державні закупки чи дотації? Умови пропозиції виражені у рівнянні:  $Q_s = 2P - 120$ , де  $Q_s$  – величина пропозиції,  $P$  – ціна. Умови попиту виражені рівнянням:  $Q_D = 840 - 4P$ , де  $Q_D$  – величина попиту,  $P$  – ціна.

**Задача 2.** Маркетингові дослідження дали наступні результати:

- еластичність попиту по ціні на шампунь сорту А становить:  $E_d=-5$ ;
- еластичність попиту по ціні на шампунь сорту В становить:  $E_d=-2$ ;
- перехресна еластичність попиту на шампунь сорту А по ціні товару В становить:  $E_{AB}=+3,5$ ;
- еластичність попиту на шампунь цих марок по доходу становить:  $E^A_I=1,8$ ;  $E^B_I=2,5$ ;

1) Визначте:

- як зміниться обсяг попиту на шампунь А, якщо ціни на марку В зменшаться на 6%.
- як зміниться обсяг попиту на шампунь А і В, якщо доход покупців зросте на 7%.
- як зміниться обсяг попиту на шампунь В, якщо ціни на марку В зменшаться на 15%.
- як відреагують покупці шампуню А на збільшення цін на 9%.

2) Опишіть як зміниться виручка виробника у кожному конкретному випадку?

**Задача 3.** Виробнича функція фірми має вигляд:  $Q(x, y) = 5xy$ . Ціна одиниці ресурсу Х дорівнює 10 млн.грн., а ресурсу У – 20 млн.грн. Фірма володіє грошовими коштами у розмірі 40 млн.грн.

Визначте максимально можливий обсяг виробництва.

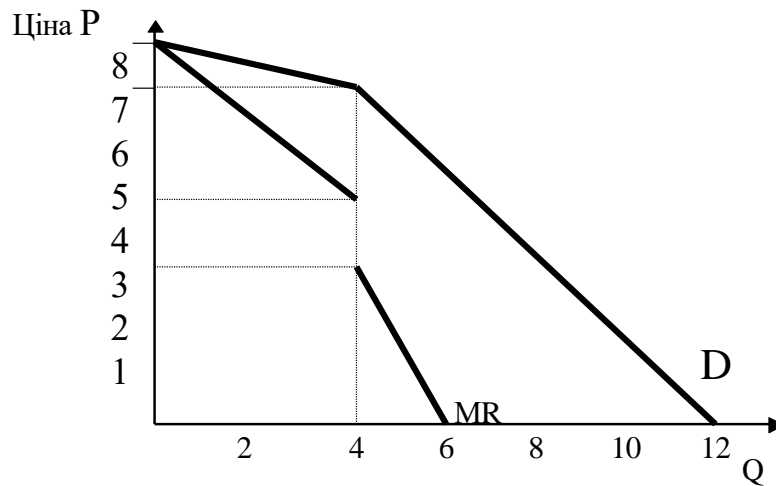
**Задача 4.** Гранична корисність апельсин описується формулою:  $MU_m = 40-5Q_m$ , де  $Q_m$  – кількість апельсин, кг.

Гранична корисність яблук:  $MU_x=20-3Q_x$ ,  $Q_x$  - кількість яблук. Ціна одного кг апельсин становить 5 гр.од., ціна одного кг яблук - 1 гр.од. Загальний дохід споживача, який витрачається на ці товари становить 20 гр.од. на тиждень. Яку кількість апельсин і яблук споживає споживач?

**Задача 5.** Функція сукупних витрат підприємства визначається формулою:  $TC = 6 + 0,25 \cdot Q^2$ , функція попиту на його товар має вигляд:  $P=15-2Q$ ? Визначте, якою повинна бути рівноважна ціна товару на ринку, щоб підприємство отримувало нормальний прибуток?

**Задача 6.** В галузі функціонує 20 фірм. Функції витрат кожної з них однакові і дорівнюють  $TC=3q_i^3-2q_i^2+q_i$ . Визначте при якій ринковій ціні і сукупному галузевому обсяг виробництва ринок буде знаходитись у стані довгострокової галузевої рівноваги.

**Задача 7.** На рисунку представлена модель ламаної кривої попиту на продукцію олігополіста.



- а) Поясніть дану ситуацію з точки зору олігополіста і обґрунтуйте його господарську стратегію.  
 б) Припустимо, що граничні витрати олігополіста постійні 3,5 гр. од.  
 Який обсяг випуску вибере олігополіст і яку ціну він встановить на свій товар?  
 в) Якщо граничні витрати збільшились до 5 гр. од., то як зміняться обсяг випуску і ціна на продукцію олігополіста?

### III варіант

**Задача 1.** Знайдіть алгебраїчний вираз для лінійних функцій попиту та пропозиції на виноград, якщо значення рівноважної ціни складає 5 грн./кг, рівноважної кількості – 400 тонн, а значення коефіцієнтів цінової еластичності попиту та пропозиції відповідно:  $E_D = -0,5$ ,  $E_S = 0,2$ . Спрогнозуйте наслідки впливу на ціну винограду: а) 10% падіння попиту на нього; б) 15% зростання пропозиції.

**Задача 2.** Дана виробнича функція фірми  $Q = AK^\alpha L^\beta$ . Знайдіть граничну норму заміщення  $K$  на  $L$ , якщо капіталоозброєність праці дорівнює 10.

**Задача 3.** Функція попиту населення на даний товар:  $Q_D = 8 - P$ . Функція пропозиції товару:  $Q_S = -4 + 2P$ ,

де  $Q_D$  - обсяг попиту, млн. шт. в рік;  
 $Q_S$  - обсяг пропозиції, млн. шт. в рік;  
 $P$  - ціна товару, гр. од.

- а) Визначте рівноважні ціну і обсяг продажу.  
 б) Припустимо, що ціна встановлена державою на рівні 3 гр. од.

Визначте обсяги продажу і незадоволеного попиту. При розв'язуванні використайте графічний аналіз.

**Задача 4.** Фірма «Старт» провела аналіз можливостей виробництва цигарок на власній технологічній лінії. При цьому витрати фірми, які включають номінальний прибуток, залежно від різного обсягу виробництва складуть:

Обсяг виробництва, тис. упаковок/міс	0	2	4	7	9	11	13
Загальні витрати, млн. грн. / міс.	4	6	7	8	9	11	14

Побудуйте пряму загальних валових витрат фірми «Старт» в залежності від щомісячного обсягу виробництва, відклавши на горизонтальній вісі обсяг, а на вертикальній - витрати. При наявності даних на цьому ж графіку (графік 1) побудуйте криві загальних постійних і загальних змінних витрат виробництва.

За цими даними побудуйте новий графік (графік 2), що відображає залежність витрат виробництва однієї пачки цигарок від обсягу виробництва і включає криві загальних, постійних середніх і змінних середніх витрат виробництва, а також граничних витрат виробництва (усього на графіку 2 повинно бути



чотири криві; відкладайте обсяг на горизонтальній вісі у тому ж масштабі, що й на графіку 1, собівартість - на вертикальній осі).

Проаналізуйте отримані графіки і дайте відповідь на запитання:

1. При якому обсязі виробництва загальні витрати виробництва однієї пачки цигарок знижувались, а при якому вони починали зростати? З чим це може бути пов'язано?
2. При якому обсязі виробництва фірма «Старт» зможе забезпечити найнижчі витрати виробництва цигарок?
3. Чи вигідно фірмі «Старт» збільшити виробництво до 12 тис. пачок цигарок на місяць, продаючи їх за 1200 грв.?
4. До якого рівня може впасти ринкова ціна пачки цигарок, щоб фірма «Старт» не збанкрутувала (за умови, що капітальний ремонт обладнання не потрібен)? Яку кількість цигарок за цих умов вироблятиме фірма?
5. \* На графіку 2 побудуйте криву індивідуальної пропозиції цигарок фірмою «Старт» (в умовах вільної конкуренції) і поясніть її розміщення. На якому рівні встановиться ціна однієї пачки цигарок у випадку, якщо ринок цигарок досконало конкурентний?
6. \* Як вплине на фірму «Старт» і на ринок цигарок той факт, що їй одній з усіх виробників вдасться скоротити постійні витрати вдвічі, встановивши найновіше обладнання? Проілюструйте це відповідними новими графіками. Що станеться, якщо за умов вільної конкуренції цим технологічним нововведенням заволодіють усі інші фірми?
7. \* Припустимо, що ринок цигарок є олігополією, а не ринком вільної конкуренції і фірма «Старт» - одна з лідерів галузі. Дайте відповідь на запитання пп. 5,6 за цих умов.
8. \* Припустимо, що ринок цигарок - це не досконала, а монополістична конкуренція. Дайте відповідь на запитання пп. 5,6 за цієї умови.
9. \* Припустимо, що на ринку цигарок фірма «Старт» є монополістом. Дайте відповідь на запитання пп. 5,6 за цієї умови.

**Задача 5.** Використовуючи наведені дані про діяльність конкурентного підприємства заповніть пропуски в таблиці і з'ясуйте по кожному варіанту, що доцільніше для нього:

- а) закритися;
- б) збільшити обсяг виробництва для мінімізації збитків;
- в) зменшити обсяг виробництва для мінімізації збитків;
- г) збільшити обсяг виробництва для максимізації прибутку;
- д) зменшити обсяг виробництва для максимізації прибутку;
- е) нічого не змінювати.

Поясніть чому?

Варіанти	P	Q	TR	TC	FC	VC	ATC	AVC	MC
A	5				3,9	14,1		4,7	2
B			12,8	20	7,2		5		3,2
C		5	30				6	5	6
D			13,6		2	10	3		2,7
E	3				1,4	23,1	3,5		3

**Задача 6.** Деяке підприємство протягом місяця виробляє Q одиниць продукції, а загальні витрати виробництва  $TC = f_1(Q)$ .

Залежність між ціною P і обсягом випущеної продукції Q, яку можна продати по цій ціні  $P = f_2(Q)$ . Розрахувати, за яких умов прибуток буде максимальний:  $TC = Q^2/40 + 20Q + 400$ ;  $P = 50 - 1/14 \cdot Q$ ;

Розрахувати, за яких умов прибуток буде максимальний:

**Задача 7.** Припустимо, що нова машина із замішування тіста потроєє граничний продукт робітників, зайнятих у піццерії. Використовуючи дані з таблиці покажіть, як це вплине на попит на працю. Скільки працівників найме фірма після встановлення нової машини? Що відбудеться із попитом фірми на працю, після того, як нова машина буде встановлена в усіх піццеріях міста? Покажіть, як зниження ціни на піццу до 2,5 дол за од. зменшить попит фірми на робочі години.

Людино-дні	$MP_L$	Ціна і граничний дохід на од. продукції, дол.	Вартість граничного продукту праці і дохід від граничного продукту праці ( $VMP_L=MRP_L$ ), дол.	Граничні витрати на працю = денна заробітна плата, дол.	Зміна прибутку за день, дол
0	0	5		32	
1	45	5		32	
2	30	5		32	
3	20	5		32	
4	7	5		32	
5	3	5		32	
6	1	5		32	
7	0	5		32	
8	-5	5		32	

#### IV варіант

**Задача 1.** На меблевій фабриці один робітник за робочий день збирає полицку для книг за 1,5 години, а шафку для взуття виготовляє за 2,5 години. Створили бригаду з одного робітника та двох учнів – Петра й Олександра. У Петра продуктивність праці нижче, ніж у робітників на 20%. Олександр норму з виробництва полицок виконав, а на виготовлення шафки витратив 2 години.

1) Побудуйте криву виробничих можливостей бригади за восьмигодинний робочий день, указавши всі можливі альтернативи (рахувати тільки закінчені товари).

2) Укажіть нераціональні і раціональні варіанти розміщення працівників (протягом дня кожен із них виробляє тільки один вид виробу).

3) Визначте найменшу альтернативну вартість однієї полицки для книг.

Покажіть графічно альтернативну вартість виробництва двох перших і двох останніх шафок для взуття. Сформулюйте закономірність.

**Задача 2.** Функція попиту населення на товар:  $Q_D = 80 - 2P$ . Функція пропозиції:  $Q_S = -40 + 2P$ , де  $Q_D$  - обсяг попиту, млн. шт. в рік;  $Q_S$  - обсяг пропозиції, млн. шт. в рік;  $P$  - ціна товару, гр. од.

Визначте:

а) рівноважні ціну і обсяг продажу.

б) Якщо ціна даного товару знизилась на 10 гр. од., що буде спостерігатися на ринку: надлишок чи дефіцит?

в) Припустимо, що на даний товар вводиться акцизний збір у розмірі 10% до ціни товару. Розрахуйте загальну суму податкових надходжень до бюджету. Якою мірою постраждали від введення податку виробники?

г) Припустимо, що товар дотується із бюджету в розмірі 20% від ціни товару. Розрахуй величину витрат бюджету на введення дотації, а також зміну надлишку споживачів.

**Задача 3.** Наведена діаграма зображує криву «дохід-споживання» товару X для споживача. дайте відповідь на наступні запитання:

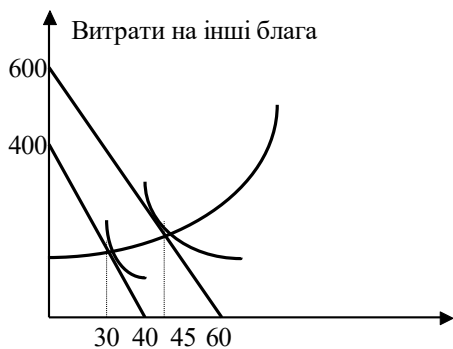
а) Яка ціна товару X?

б) Які витрати споживача на інші блага в точці A? В точці B?

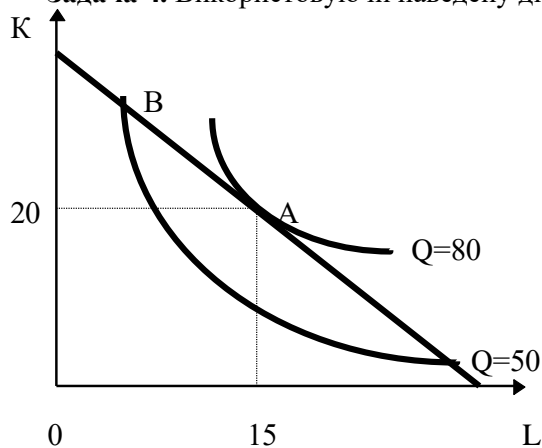
в) Які координати двох точок на кривій Енгеля?

г) Чи може товар X бути неякісним для споживача при рівні його доходів 600 дол.? При рівні 2000 дол.?

д) Чи хоче споживач пожертвувати однією й тією ж сумою витрат на інші блага для придбання додаткової одиниці X у всіх точках кривої «дохід-споживання»? Іншими словами, чи однакова гранична корисність у всіх точках кривої «дохід-споживання»?



**Задача 4.** Використовуючи наведену діаграму, дайте відповіді на такі питання:



1. Яка величина середніх витрат виробництва 80 од. продукції, якщо підприємство перебуває в т.А, враховуючи, що ціна одиниці праці становить 20 гр. од., а ціна одиниці капіталу - 35 гр. од.?

**Задача 5.** Студент має 1000 гр.од. і вирішує зберегти їх чи потратити. Якщо він покладе гроші в банк, то одержить через рік 1300 гр.од. Інфляція складає 14 % в рік. Яка номінальна ставка проценту? Яка реальна процентна ставка? Як поступити студенту, якщо темпи інфляції знизяться до 8 % при незмінній номінальній ставці проценту?

**Задача 6.** В галузі з досконалою конкуренцією функція кожної фірми має вигляд  $TC=Q^3 - 4Q^2 + 8Q$ . Галузева функція попиту дорівнює  $Q_D=200-100P$ .

Визначити рівноважну комбінацію ціни і випуску в галузі, а також кількість фірм у галузі у довгостроковому періоді.

**Задача 7.** Інформація про функцію попиту на продукцію монополіста і його загальні витрати наведена в таблиці:

Обсяг випуску (штуки)	Ціна (грн.)	Загальні витрати (грн.)
1	12	23
2	11	24
3	10	25
4	9	27
5	8	30
6	7	34
7	6	39
8	5	45
9	4	52

- а) який обсяг випуску продукції забезпечить максимізацію прибутку?  
 б) зобразіть графічно криву загального доходу і витрат, граничного доходу і граничних витрат.  
 Проаналізуйте дану ситуацію.

### V варіант

**Задача 1.** Бухгалтер Вашої фірми загубив звітність витрат фірми. Він може згадати лише декілька цифр. Але Вам для прогнозування діяльності фірми потрібні й інші дані. Чи можливо їх відновити?

Q	AFC	VC	AC	MC	TC
0					
10			20		
20					
30				11	390
40		420			
50	2		14		

**Задача 2.** Функція попиту населення на товар:  $Q_D = 200 - P$ .

Функція пропозиції:  $Q_S = -10 + 0,5P$ ,

де  $Q_D$  - обсяг попиту, млн. шт. в рік;

$Q_S$  - обсяг пропозиції, млн. шт. в рік;

$P$  - ціна товару, гр. од.

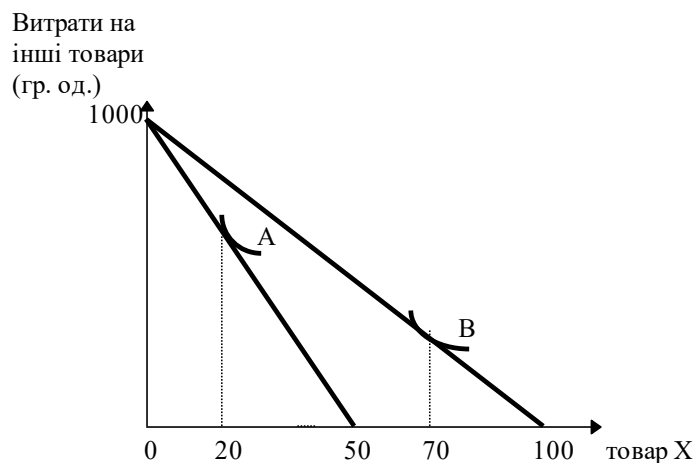
- а) Визначте рівноважні ціну і обсяг продажу.  
 б) Якщо ціна даного товару знизилась на 10 гр. од., що буде спостерігатися на ринку: надлишок чи дефіцит?  
 в) Припустимо, що на даний товар вводиться акцизний збір у розмірі 30% від ціни товару. Розрахуйте рівноважні ціну та обсяг продажу, загальну суму податкових надходжень до бюджету.  
 г) Припустимо, що товар дотується із бюджету в розмірі 20% від ціни товару. Розрахуйте надлишки споживача до і після введення дотації і величину витрат з бюджету на введення дотації.

**Задача 3.** Сім'я купує 100 одиниць товару в місяць по ціні 1000 гр. од. за одиницю товару. Еластичність попиту на товар:  $E_p = -1,5$ . Ціна товару збільшилася на 10%. Як змінилися загальні витрати сім'ї на купівлю товару?

**Задача 4.** На графіку зображені криві байдужості деякого споживача. Комбінації товарів, що максимізують корисність, при двох різних цінах на товар X представлені точками А і В.

Дайте відповіді на запитання:

- а) Який дохід споживача?  
 б) Яка ціна товару X в точці А? У точці В?  
 в) Які координати двох точок на кривій попиту споживача для товару X? Зобразіть цю криву.  
 г) Якими будуть витрати споживача на інші товари в точці А? В точці В?



$$P = 50 - 1/12 \cdot Q;$$

**Задача 5.** Припустимо, що чистий монополіст і чиста конкурентна фірма мають однакові витрати на одиницю продукції:

$$TC = Q^2/50 + 16Q + 200;$$

Співставте їх з точки зору:

- а) ціни;  
 б) обсягу випуску;

- в) прибутку;
- г) розподілу.

Оскільки монополіст і конкурентна фірма дотримуються правила  $MC = MR$  при максимізації прибутку, як ви поясните різні результати.

**Задача 6.** Використовуючи наведені дані про діяльність конкурентного підприємства заповніть пропуски в таблиці і з'ясуйте по кожному варіанту, що доцільніше для нього:

- а) закритися;
- б) збільшити обсяг виробництва для мінімізації збитків;
- в) зменшити обсяг виробництва для мінімізації збитків;
- г) збільшити обсяг виробництва для максимізації прибутку;
- д) зменшити обсяг виробництва для максимізації прибутку;
- е) нічого не змінювати.

Поясніть чому?

Варіанти	P	Q	TR	TC	FC	VC	ATC	AVC	MC
A		8	40		12			5	7
B		6	27	22.8		21			4
C			45.5	43.4			6.2	5.5	7
D	5		20		6			4.5	5
E			20	21.5	6.5			3	3.5

**Задача 7.** Визначити доцільність інвестицій в будівництво взуттєвої фабрики в сумі 10 млн.гр.од. Фабрика будуватиметься 2 роки. Освоєння за 1 рік – 5 млн.гр.од., на другий – 5 млн.гр.од. Фабрика випускатиме чобітки 7500 шт. В місяць на протязі 15 років при витратах 38 гр.од. за кожную пару. Відпускна ціна у 48 гр.од. Очікується, що через низький попит і недостатність реклами перший рік принесе фабриці збитки в 0,6 млн.гр.од., другий - 0,1 млн.гр.од. Наступні роки приносять прибутки. Фабрика старіє і через 15 років може бути продана на злом за 0,5 млн.гр.од. Норматив приведення - 7 %.

## VI варіант

**Задача 1.** Функція попиту на товар на внутрішньому ринку описується рівнянням:  $Q_D = 100 - 2P$ . Функція пропозиції:  $Q_S = -50 + 3P$ , де  $Q_D$  - обсяг попиту;  $Q_S$  - обсяг пропозиції;  $P$  - ціна товару, гр. од. Світова ціна на даний товар встановилась на рівні 20 гр.од. Визначте: а) розмір імпорту в країну, якщо держава не встановлює мито і квоти, а також як зміниться обсяг пропозиції вітчизняних виробників і імпортні ставки при: 1) введенні мита в розмірі 6 гр.од. за одиницю товару; 2) введенні митної квоти в розмірі 30 шт.

**Задача 2.** Ринок абрикос у Київському регіоні характеризується наступними функціями попиту і пропозиції ( $Q$  в кг на день):  $Q_D = 3550 - 266P$ ,  $Q_S = 1800 + 240P$ .

Функція попиту на абрикос на ринках Києва:  $Q_D = 1000 - 46P$ . Попит на абрикоси на ринках Київській області скоротився на 40%.

- а) Визначте нову функцію попиту на абрикоси у Київському регіоні.
- б) Визначте, як вплинуло падіння попиту в області на доходи продавців абрикос?
- в) Припустимо, що держава встановила нижню межу ціни на всі абрикоси на рівні 3 гр.од. і закупила їх надлишок, що утворився на ринку. Яку кількість і на яку суму вона повинна закупити абрикос.

**Задача 3.** Споживач весь свій дохід у 200 гр. од. витрачає на придбання товару  $X$  за ціною 10 гр.од. і  $Y$  за ціною 20 гр.од. Вибір споживача, що максимізує корисність, включає 12 одиниць товару  $X$  і 4 одиниці товару  $Y$ . Побудуйте графік і позначте точку рівноваги. Проілюструйте збільшення ціни товару  $X$  до 20 гр.од. і зниження ціни товару  $Y$  до 5 гр.од. Побудуйте лінію «ціна-споживання». Використовуючи лінію «ціна-споживання», побудуйте криву попиту споживача на товар  $X$ .

**Задача 4.** Виробнича функція фірми задана формулою:  $QL=4L$ . Обсяг попиту на продукцію:  $Q=16-P$ . Функція пропозиції праці має вигляд:  $LS=PL+2$ . Знайти обсяг використання праці та ціну праці,

а також обсяг виробництва продукції та ціну на неї, якщо: а) фірма є монополістом на ринку благ і досконалим конкурентом на ринку ресурсів; б) фірма є досконалим конкурентом на ринку благ і монополістом на ринку ресурсів.

**Задача 5.** Відомо, що ринок бензину у деякій країні знаходиться в умовах досконалої конкуренції, а попит на бензин описується рівнянням  $Q_D=200-20P$ . Середні витрати типової бензоколонки дорівнюють  $AC=5+(Q-5)^2$ . Яка кількість бензоколонок повинна функціонувати в галузі у довгостроковій перспективі?

**Задача 6.** Монополіст протягом деякого періоду виробляє  $Q$  одиниць продукції, а загальні витрати виробництва  $TC = f(Q)$ .

Залежність між ціною  $P$  і обсягом випущеної продукції  $Q$ , яку можна продати по цій ціні  $P = f(Q)$ . Розрахувати, за яких умов прибуток буде максимальний:  $TC = 1/48 \cdot Q^2 + 24Q + 100$ ;  $P = 36 - 1/8 \cdot Q$ ;

Розрахувати, за яких умов прибуток буде максимальний:

**Задача 7.** Виробнича функція фірми  $Q(L) = 3L$ . Фірма є монополістом на ринку продукції, де функція «ціна-збут» має вигляд:  $P(Q) = 300 - Q$ . Ринок праці з боку пропозиції є монополією, причому функція пропозиції праці має вигляд:  $L^S = r_L + 30$ . Знайдіть оптимальний обсяг використання праці фірмою та ціну праці, яку визначає фірма.

## VII варіант

**Задача 1.** В галузі досконалої конкуренції функціонує 100 однакових фірм. Функція сукупних витрат кожної з них має вигляд:  $TC=2Q^2$ . Визначити функцію пропозиції однієї фірми і всієї галузі. Визначити рівноважні значення ціни і обсягу виробництва продукції, якщо функція попиту на продукцію галузі має вигляд  $QD=5000-100P$ .

**Задача 2.** № 26. Функція попиту населення на товар:  $Q_D = 8 - P$ . Функція пропозиції:  $Q_S = -4 + 2P$ , де  $Q_D$  - обсяг попиту, млн. шт. в рік;  $Q_S$  - обсяг пропозиції, млн. шт. в рік;  $P$  - ціна товару, гр. од.

а) Визначте рівноважні ціну і обсяг продажу.

б) Припустимо, що ціна встановлена державою на рівні 5 гр. од. Визначте обсяги продажу і надлишку товару.

в) Припустимо, що на даний товар виробнику виплачується дотація у розмірі 1 гр. од. за штуку. Визначте нові рівноважні ціну і обсяг продажу.

г) Уряд обкладає продавця товару податком у розмірі 2 гр. од. за одиницю товару. Як це вплине на рівноважну ціну і обсяг продажу? Визначте їх.

### Задача 3.

На ринку певного товару встановилась ціна 4 гр. од., якій відповідає рівноважна кількість в 60 тис. шт. Еластичність попиту в даній точці складає  $(-2/3)$ , а еластичність пропозиції. Держава встановила максимальну ціну, що рівна 3 гр. од. Визначити величину дефіциту, якщо попит і пропозиція представлені лінійними функціями.

**Задача 4.** Використовуючи наведені дані про діяльність малого підприємства заповніть пропуски в таблиці і з'ясуйте по кожному варіанту, що доцільніше для підприємства:

а) закритися;

б) збільшити обсяг виробництва для мінімізації збитків;

в) зменшити обсяг виробництва для мінімізації збитків;

г) збільшити обсяг виробництва для максимізації прибутку;

д) зменшити обсяг виробництва для максимізації прибутку;

е) нічого не змінювати.

Поясніть чому?

Варіанти	P	Q	TR	TC	TFC	TVC	ATC	AVC	MC
I	5				3,9	14,1		4,7	2
II			12,8	20	7,2		5		3,2
III		5	30				6	5	6
IV			13,6		2	10	3		2,7
V	3				1,4	23,1	3,5		3

**Задача 5.** Дана функція попиту  $Q_D = 10 - P$ , де  $Q_D$  - обсяг попиту, тис. шт. в місяць;  $P$  - ціна, гр. од.

Визначте коефіцієнт прямої еластичності попиту по ціні при ринковій ціні  $P = 2$  гр. од. При якій ціні коефіцієнт  $E_p$  буде одиничним?

**Задача 6.** Процес виробництва малого підприємства по виробництву піддонів описується функцією:

$$Q = 4L^{1/2} \cdot K^{1/2} ;$$

де  $Q$  - кількість піддонів, виготовлених за день;  $L$  - години праці;  $K$  - години роботи устаткування.

Припустимо, що протягом дня затрачується 12 год. праці і 12 год. роботи устаткування. Яка максимальна кількість піддонів може бути виготовлена за день?

Припустимо, що підприємство подвоїло затрати обох факторів. Визначте збільшення обсягу виробництва. Поясніть ефект масштабу виробництва.

**Задача 7.** Фірма-монополіст працює на ринку з двома групами споживачів, попит яких на її продукцію описується рівняннями:  $Q_1 = 60 - 0,5P_1$ ,  $Q_2 = 80 - P_2$ , де  $Q_{1,2}$  і  $P_{1,2}$  – обсяг випуску і ціна для кожної групи споживачів відповідно. Граничні витрати фірми постійні і дорівнюють 50. Обчисліть обсяги продаж, ціну продукції на кожному ринку, а також суму монопольного прибутку.

### VIII варіант

**Задача 1.** Індивід споживає продукти  $X$  і  $Y$  і витрачає на них 25 гр.од. в тиждень.  $P_x = 3$  гр.од.,  $P_y = 2$  гр.од. Функція корисності індивіда:  $TU(X; Y) = 0,5 \cdot X \cdot Y$ .

Визначте функцію бюджетного обмеження споживача;

При споживанні яких кількостей товарів  $X$  і  $Y$  індивід максимізує корисність?

Яка величина сукупної корисності товарів, які споживає споживач?

**Задача 2.** Викладач економічної теорії отримав пропозицію прочитати для своїх колег ряд лекцій з мікроекономіки. Йому обіцяють за цю роботу оплату на умовах «зарплата+15%». Які, з наведених нижче, статей витрат йому слід з економічної точки зору включити у свої витрати? Чому?

а) витрати на купівлю зарубіжних «економіксів» для самопідготовки;

б) витрати на вивчення в середній школі іноземної мови, необхідної для читання зарубіжних підручників;

в) витрати на харчування його і його сім'ї в період підготовки і читання лекцій;

г) витрати на білети в дитячий театр, щоб його діти не заважали йому готуватися до роботи;

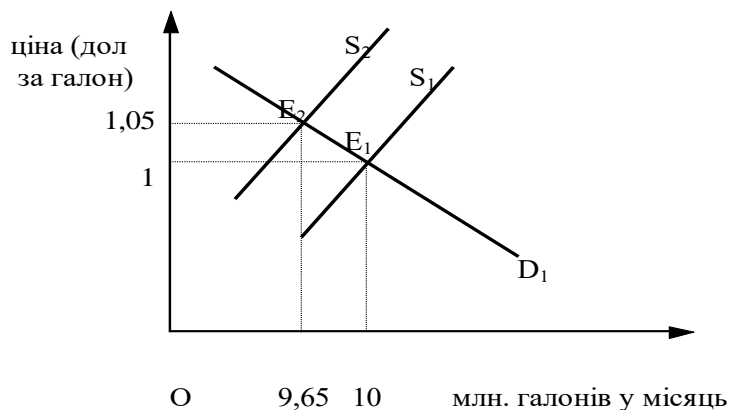
д) витрати на кооперативну квартиру, в якій відбувається підготовка до лекцій;

е) оплата відвідання басейну, куди викладач періодично ходить для зняття нервової напруги;

ж) витрати на купівлю комп'ютера, на якому викладач розв'язує задачі до лекцій;

з) витрати викладача на вивчення вищої математики у вузі, яка необхідна йому для розв'язання задач з мікроекономіки.

**Задача 3.** Припустимо, що на ринку бензину положення рівноваги досягається в т.  $E_1$ , з рівноважною ціною  $P^* = 1$  дол. і  $Q^* = 10$  млн. галонів в місяць. Уряд вводить податок для продавців бензину у розмірі 10 центів за галон, що викликає зсув кривої пропозиції з  $S_1$  до  $S_2$ , як показано на малюнку. Нове положення рівноваги досягається в т.  $E_2$ .



Дайте відповіді на наступні питання:

- Який сукупний дохід від податку?
- Поясніть, чому рівноважна ціна не піднялася на 10 центів?
- Скільки складе чиста ціна, що залишається продавцям бензину після виплати податку?
- Яку частину податку продавцям бензину фактично вдалося перекласти на споживачів у результаті зменшення пропозиції?

**Задача 4.** Припустимо, що ви збираєтесь відкрити мале підприємство по виробництву столярних виробів. Придбання необхідного устаткування обійдеться вам у 50 тис. гр. од. власних коштів, які при альтернативному їх використанні можуть щорічно вам принести 5 тис. гр. од. доходу. Устаткування розраховане на 10 років роботи. Вам необхідно найняти 5 робітників, місячний фонд оплати яких становитиме 3000 гр. од. Крім того, за оренду виробничого приміщення ви щорічно сплачуватиме 4 тис. гр. од., а на закупівлю сировини і матеріалів та оплату електроенергії витратитиме 15 тис. гр. од. На ваших підрахунках річний дохід підприємства від продажу столярних виробів після сплати податків становитиме 69,3 тис. гр. од. На аналогічному малому підприємстві вам пропонують зайняти вакантну посаду менеджера з річною оплатою в 10200 гр. од. Обчисліть розміри бухгалтерського і економічного прибутку, які отримуватиме мале підприємство, виходячи з наведених вище даних.

**Задача 5.** Цукровий завод виробляє  $Q$  тонн цукру на місяць, а загальні витрати виробництва:

$$TC = \frac{1}{50}Q^2 + 15Q + 800$$

Залежність між ціною і обсягом випущеної продукції виражена, як

$$P = 50 - \frac{1}{10}Q$$

При яких умовах прибуток підприємства буде максимальним?

**Задача 6.** Досконало конкурентний ринок з рівноважним обсягом продукції 100 тис. автомобілів за рік захопили дві фірми. Яким буде обсяг випуску кожної фірми у випадку отримання ними нульового економічного прибутку при за умови рівності середніх і граничних витрат за будь-якого обсягу випуску?

Оскільки ринок з досконало конкурентного перетворюється у дуопольний, то для максимізації прибутку (згідно з моделлю Курно) фірми в сукупності випускатимуть лише  $\frac{2}{3}$  конкурентного обсягу (максимально можливого) випуску. Тобто 1-ша фірма випускатиме 33 од продукції, і 2-га – 33.

**Задача 7.**

Одиниці праці (L)	Граничний продукт праці ( $MP_L$ ),	Гранична доходність праці	Одиниці капіталу (K)	Граничний продукт ( $MP_K$ ), од.	Гранична доходність капіталу
-------------------	-------------------------------------	---------------------------	----------------------	-----------------------------------	------------------------------



	од.	(MRP <sub>L</sub> ), гр. од.			(MRP <sub>K</sub> ), гр. од.
1	36	72	1	39	78
2	30	60	2	27	54
3	18	36	3	18	36
4	15	30	4	12	24
5	12	24	5	9	18
6	9	18	6	6	12
7	6	12	7	3	6

За якою ціною підприємство реалізує свою продукцію? Чи можна ринок, на якому реалізується продукція підприємства, назвати конкурентним?

Яке співвідношення праці і капіталу забезпечує підприємству найменші витрати при виробництві 150 одиниць продукції?

Скільки одиниць праці і капіталу слід використовувати підприємству, щоб отримати максимальний прибуток? Який обсяг продукції випускається при цьому? Яка величина цього прибутку?

Як зміниться співвідношення ресурсів при виробництві 150 одиниць продукції, якщо вартість робочої сили знизиться до 12 гр. од., а вартість одиниці капіталу зросте до 39 гр. од.?

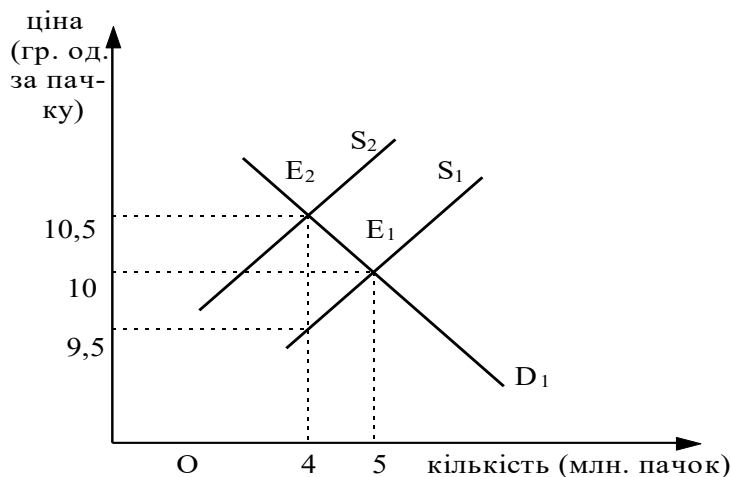
Якщо підприємство використовує таке співвідношення праці і капіталу, яке максимізує прибуток, то чи означає це що таке співвідношення одночасно забезпечує й найменші витрати?

### ІХ варіант

**Задача 1.** Комерційний банк видав кредит у сумі 10 тис. дол. під складні проценти 6% річних. Визначити розмір погашувального платежу, якщо термін користування кредитом становить 4 роки.

**Задача 2.** Сім'я використовує 3 кг масла в місяць по ціні 1 500 гр. од. за 1 кг. Коефіцієнт еластичності попиту на масло по ціні  $E_p = -0,5$ . Як зміняться затрати сім'ї на масло, якщо його ціна збільшиться на 10%?

**Задача 3.** Припустимо, що уряд ввів податок на продаж цигарок у розмірі 1 гр. од. з пачки, що привело до зміщення кривої пропозиції з  $S_1$  до  $S_2$  як показано на малюнку.



Дайте відповіді на питання:

- Який сукупний дохід від податку?
- Поясніть, чому рівноважна ціна цигарок не підвищилася на 1 гр. од. (на величину податку).
- Припустимо, що замість податку уряд прийняв закон, який обмежує продаж цигарок в країні до 4 млн. пачок за період. Якою у такому випадку буде ціна пачки цигарок?
- Який варіант такої політики уряду вигідніший для продавця цигарок: податок чи квота (обмеження продажу)? А для покупця?

**Задача 4.** Якою повинна бути зрівноважена ціна товару на ринку, щоби підприємство, функція витрат якого

$$TC = 6 + 0,25 \cdot Q^2$$

отримувало нормальний прибуток, якщо функція попиту на цей товар має вигляд  $P=15-2*Q$ ?

**Задача 5.** Залежність між попитом на продукцію монополіста і загальними витратами така:

Випуск в одиницю часу (шт.)	Ціна (гр. од.)	Загальні витрати (гр. од.)
1	15	20
2	14	21
3	13	22
4	12	24
5	11	27
6	10	30,5
7	9	35
8	8	41

а) при якому обсязі випуску монополіст максимізує прибуток? Яку ціну на продукцію він встановить?

б) покажіть графічно криві загального доходу і загальних витрат, криві граничного доходу і граничних витрат. Проаналізуйте одержану залежність.

**Задача 6.** На ринку певного товару встановилась ціна 4 гр. од., якій відповідає рівноважна кількість в 60 тис. шт. Еластичність попиту в даній точці складає  $(-2/3)$ , а еластичність пропозиції. Держава встановила максимальну ціну, що рівна 3 гр. од. Визначити величину дефіциту, якщо попит і пропозиція представлені лінійними функціями.

**Задача 7.** Виробнича функція фірми дорівнює  $Q=K^{1/4} \cdot L^{3/4}$ . Ціна капіталу становить 4 тис. крб., ціна праці - 12 тис.крб. Яку кількість капіталу і праці повинна використовувати фірма для випуску 300 тис. одиниць продукції?

#### Х варіант

**Задача 1.** В Україні відроджуються народні промисли. Дерев'яну ложку майстер може вирізати за 40 хвилин і розписати її за 20 хвилин. На виконання цієї роботи учню потрібно відповідно 90 хвилин та 30 хвилин.

Визначте:

- 1) яку максимальну кількість ложок-сувенірів вони можуть виготовити за 8 годин, якщо кожен буде займатися виробництвом самостійно;
- 2) як їм раціонально організувати працю, використовуючи принцип порівняльних переваг. Скільки при цьому ложок буде виготовлено ними за ті ж 8 годин?

**Задача 2.** Німецька автомобілебудівна компанія експортувала автомобілі в Україну за ціною 50000 грн. за один автомобіль. Валютний курс складав 0,16 євро за 1 грн. Витрати на виробництво одного автомобіля становили 5000 євро.

Визначте на скільки відсотків зміниться прибуток експортерів у євро, якщо курс гривні знизиться на 10%, а кількість експортованих автомобілів зросте на 20%.

**Задача 3.** № 25. Функція попиту на товар:  $Q_D = 9 - P$ .

Функція пропозиції товару:  $Q_S = -6 + 2P$ ,

де  $Q_D$  - обсяг попиту, млн. шт.;

$Q_S$  - обсяг пропозиції, млн. шт.;

$P$  - ціна, гр. од.

а) Визначте рівноважні ціну і обсяг продажу.

б) Припустимо, що для продавців товару уряд вводить податок у розмірі 1 гр. од. за одиницю товару. Визначте нову рівноважну ціну, з урахуванням податку, новий рівноважний обсяг продажу.

**Задача 4.** Споживач щоденно споживає лише 2 продукти харчування X і У а ціною 20 і 10 грн., відповідно. Бюджет становить 70 грн.

У таблиці показано граничні корисності благ X і У.

X		У	
К-сть	Гранична корисність	К-сть	Гранична корисність
1	6	1	10
2	5	2	8
3	4	3	6
4	3	4	4
5	2	5	3
6	1	6	2
7	0	7	1

Визначте оптимальний стан споживання та сукупну корисність від його реалізації.

**Задача 5.** Фірма, яка є монополістом, запланувала такі показники на наступний рік:

Ціна реалізації Р, крон./шт.	400	375	350	325	300
Обсяг реалізації Q, тис. шт.	40	50	70	95	105
Валові витрати ТС, тис. крон.	17500	19700	22800	26000	28000

Постійні витрати FC - 7500 тис. крон.

1. Знайдіть за допомогою методу співставлення валових і граничних показників найбільш вигідні для підприємства ціну і обсяг реалізації.

2. Покажіть на графіку криві валової виручки фірми і валових витрат. Покажіть прибуток при знайденому в п. 1 обсязі реалізації.

3. Покажіть на графіку криву збуту, криві граничних витрат і граничного доходу, а також значення ціни і обсягу реалізації, при яких досягається максимальний прибуток.

**Задача 6.** Комерційний банк видав кредит у сумі 15 тис дол. Визначити розмір погашувального платежу через 36 місяців за умови, що нараховуються складні проценти раз у півроку за номінальною ставкою 8% річних.

**Задача 7.** Мідна індустрія країни оцінює свою продукцію у 1000 дол за тону. За цією ціною вона продає 10000 тонн на рік. Середня собівартість виробництва міді незмінна і становить 600 дол. Розрахуйте індекс монопольної влади Ларнера і покажіть, як він співвідноситься з прибутком у процентах від обсягу продаж.

## СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

### *а) основна:*

1. Мікроекономіка: Підручник / За ред. В.Д.Базилевича. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 679 с. – (Класичний університетський підручник)
2. Базилевич В.Д. Практикум із мікроекономіки: навчальний посібник / В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич, А.І. Ігнатюк, С.В. Слухай; за ред. В.Д. Базилевича. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 303 с
3. Гронтовська Г.Е., Косік А.Ф. Мікроекономіка. Практикум: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 404 с
4. Мікроекономіка: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н.О. Гончарова, А.І. Ігнатюк, Н.А. Малиш та ін. – К.: МАУП, 2005. – 304с.
5. Веріан Г.Р. Мікроекономіка: проміжний рівень. Сучасний підхід: Підручник / Пер. з англ. С.Слухая. – К.: Лібра, 2006. – 632 с.
6. Слухай С.В. Довідник базових термінів та понять з мікроекономіки.–К.:Лібра,1998. – 256с.
7. Ястремський О.І., Гриценко О.Г. Основи мікроекономіки: Підручник. – К.: Т-во «Знання», КОО, 1998
8. Нуреев Р.М. Курс микроэкономии: Ученик для вузов.– М.: Норма, 2004
9. Гальперин В. М., Игнатьев С. М., Моргунов В. И. Микроэкономика: Ученик. В 2-х т. / Общая ред. В.М. Гальперина.– СПб.: Экономическая школа, 1998.
10. Гребенников Л.И., Леуский А.И., Тарасевич Л.С. Микроэкономика: Учебник.– СПб.: Из-во СПбУЭФ, 1998. – 447 с.

### *б) додаткова:*

11. Долан Э. Дж. Линдсей Д. Микроэкономика: Пер. с англ. В. Лукашевича и др./Под общ. ред. Б. Лисовика и В. Лукашевича. –СПб.: Экон. шк., 1994. – 448с.
12. Задоя О. Мікроекономіка. Дніпропетровськ, 2001.
13. Ивашковский С. Микроэкономика. Учебник. –М.: Дело, 1998. – 416с.
14. Ивашковский С. Экономика: микро- и макроанализ. – М.: Дело, 1999.–360с.
15. Ивченко Б. Информационная микроэкономика. В 2–х ч.–СПб.: Нордмедиздат, 1998. – 300 с.
16. Кириленко В. Мікроекономіка. Навч. посібник. – К.: Таксон, 1998 – 334с.
17. Макконнелл К. Р., Брю С. Л. Аналітична економія. Принципи, проблеми і політика. Част. 2. Мікроекономіка: / Пер. з англ. 13 вид. Наук. ред. перекладу Т. Панчишина. – Львів: Просвіта, 1999. – 650с.
18. Макконнелл К. Р., Брю С. Л. Экономика: принципы, проблемы и политика: Пер. с англ. 2–го изд. В 2 т. – М.: Республика, 1992. – Т. 1.– 399с.; Т.2.–400с.
19. Микроэкономика /Под. ред. Яковлева Е./ 2–е изд. – М.: Поиск, 1998.–368с.
20. Нуреев Р. Сборник задач по микроэкономике. К „Курсу Умикроэкономии” р.М. Нуреева/Гл. ред. д.э.н., проф. Р.М. Нуреев – М.: ИНФРА–М, 2002.–432с.
21. Піндайк Р. С., Рубінфельд Д. Л. Мікроекономіка: / Пер. з англ. А. Олійника та Р. Скільського. – К.: Основи, 1996. – 646с.
22. Самуельсон П. А., Нордгауз В. Д. Мікроекономіка: Пер. з англ. / Під ред. С. Панчишина. – К.: Основи. 1998. – 676 с.
23. Фальцман В. Основы микроэкономии. – М.: Теис, 1999. – 81с.
24. Хайман Д. Н. Современная микроэкономика: анализ и применение: Пер. с англ. В 2 т. – М.: Финансы и статистика, 1992. Т. 1. – 384 с.; Т.2.– 384с.

### Шкала оцінювання

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою. Поточний контроль навчальної діяльності студентів здійснюється під час практичних завдань. Він включає: експрес-опитування, врахування активності студентів під час практичного заняття. Також до цього виду оцінювання відносяться: задавання проблемних питань під час практичного заняття, прийняття участі в обговоренні питань та розв'язуванні задач.

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою
A(відмінно)	90-100	Відмінно (зараховано)
B(дуже добре)	82-89	Добре (зараховано)
C(добре)	75-81	
D(задовільно)	67-74	Задовільно (зараховано)
E(достатньо)	60-66	
FX(незадовільно) з можливістю повторного складання	35-59	Незадовільно (незараховано)
F(незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	1-34	

Студенти, які набрали за результатами вивчення курсу необхідну кількість балів ( $\geq 60$ ), отримують оцінку відповідно до набраного рейтингу;

Студенти, які набрали протягом семестру рейтинг з кредитного модуля менше 60 балів, зобов'язані скласти екзамен. Максимальна кількість балів за екзамен складає 25 (тобто 25 відсотків від загальної кількості балів).

### Форми контролю

У процесі контролю рівня сформованості компетентностей студентів використовуються такі його форми: індивідуальний, груповий, фронтальний, комбінований; самоконтроль; взаємоконтроль.

### Критерії оцінювання знань студентів

Рівні компетентності	Критерії оцінювання	За 100-бальною шкалою
Низький (недостатній)	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, викладає його фрагментарно.	1-49
Середній (репродуктивний)	Студент дає неповну відповідь на запитання, володіє матеріалом на репродуктивному рівні, здатний відтворити значну його частину, робить спроби аргументувати відповідь прикладами, може відтворити значну частину теоретичного матеріалу.	50-69

Достатній (конструктивний)	Студент дає досить повну відповідь на поставлені запитання з незначними неточностями. Певною мірою володіє вивченим обсягом матеріалу, в тому числі і застосовує його при виконанні практичних завдань. Розв'язує практичні завдання в стандартних педагогічних ситуаціях, може наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок.	70-89
Достатній (творчий)	Студент дає вичерпну відповідь на запитання, виявляє ґрунтовні теоретичні знання та уміння застосовувати їх у різноманітних педагогічних ситуаціях. Може наводити переконливі оригінальні приклади з практики для доведення власної позиції.	90-100

**Критерії оцінювання знань студентів за результатами екзамену з навчальної дисципліни  
«Менеджмент і маркетинг в галузі будівництва»**

Критерії оцінювання	За 100- бальною шкалою
Частково та поверхово розкриті лише окремі положення питання і допущені при цьому певні суттєві помилки, котрі значно впливають на загальне розуміння питання; поверхово, з помилками визначені ті чи інші поняття або сформульовані висновки з теоретичного положення, але з суттєвими помилками.	0-5
Правильно визначено сутність питання. При цьому недостатньо або поверхово розкрито більшість його окремих положень, існують окремі помилки, які частково впливають на загальне розуміння проблеми; частково і поверхово визначено те чи інше поняття або сформульовано висновок з теоретичного положення, але з неточностями та помилками.	5-15
правильно визначили сутність питання, розкривши його лише частково і допустивши при цьому окремі помилки, котрі не впливають на загальне розуміння питання; правильно, але не повністю дали визначення поняття або поверхово проаналізували і зробили висновок з теоретичного положення; правильно, але лише частково визначили те чи інше поняття або частково проаналізували і зробили висновок з теоретичного положення.	15-25
Правильно визначено сутність питання, але розкрито його не повністю, з незначними помилками; правильно, але лише частково визначено те чи інше поняття або частково проаналізовано і зроблено висновок з теоретичного положення.	25-30
В цілому розкрито теоретичне питання, однак не повно і з деякими неточностями. При цьому не використано на достатньому рівні обов'язкову літературу; повністю розкрито сутність поняття, подано його чітке визначення або проаналізовано і зроблено висновок з конкретного теоретичного положення.	30-35
Повно та ґрунтовно розкрито теоретичні питання, при цьому використана не лише обов'язкова, а й додаткова література; повністю розкрито сутність понять, подано його чітке визначення або проаналізовано і зроблено висновок з конкретного теоретичного положення.	35-40